

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 16.7.2008
KOM(2008) 397 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI BEI REGIONŲ
KOMITETUI**

**dėl tvaraus vartojimo bei gamybos ir tvarios pramonės politikos
veiksmų plano**

{SEK(2008) 2110}

{SEK(2008) 2111}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI BEI REGIONŲ KOMITETUI

dėl tvaraus vartojimo bei gamybos ir tvarios pramonės politikos veiksmų plano

1. ĮVADAS

Siekdama ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo tikslų, Europos Sąjunga žengė keletą svarbių žingsnių. Įgyvendinant Lisabonos strategiją jau pasiekta reikšmingų rezultatų¹. Per pastaruosius dvejus metus sukurta daugiau kaip šeši milijonai darbo vietų ir smarkiai sumažintas nedarbo lygis. Europos pramonė yra konkurencinga pasauliniu mastu, o jos indėlis į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą – didelis. Vykdydama pramonės politiką, Komisija ir toliau nustato tinkamas pagrindines sąlygas užsiimti verslu Europoje.

Šiandienos iššūkis – pradėti atsižvelgti į tvarumo klausimą. Tvariu vystymusi siekiama nuolat gerinti dabarties ir ateities kartų gyvenimo kokybę ir gerovę². Tai pagrindinis Europos Sąjungas tikslas. Tačiau vis sparčiau vykstantys pasauliniai pokyčiai – nuo tirpstančių ledynų iki augančio energijos ir išteklių poreikio – apsunkina šio tikslo įgyvendinimą.

Iššūkiai yra tiesiogiai susiję su mūsų gyvenimo būdu. Tai, kaip mes gaminame ir vartojame, skatina visuotinį atšilimą, užterštumą, medžiagų naudojimą ir gamtinių išteklių eikvojimą³. Vartojimo Europos Sąjungoje poveikis juntamas visame pasaulyje, kadangi ES priklauso nuo energijos ir gamtinių išteklių importo. Be to, vis didesnė dalis Europoje vartojamų produktų pagaminama kitose pasaulio dalyse.

Poreikis artėti prie tvaresnių vartojimo ir gamybos modelių kaip niekada didelis.

Nemažai gali būti padaryta Europos pramonei ir namų ūkiams ir duoti apčiuopiamos naudos. Pasak Tarptautinės klimato kaitos komisijos, iki 2030 m. pastatuose naudojamos energijos kiekį būtų galima sumažinti 30 %, o tai suteiktų grynosios ekonominės naudos. Visuotinis spaudimas efektyviau naudoti išteklius ir pastangos skatinti tvarumą galėtų tapti svarbiu pagrindu inovacijoms ir reikšmingu pramonės konkurencingumo privalumu.

Šiame dokumente pateikiama Komisijos strategija integruotam požiūriui ES palaikyti, o tarptautiniu lygiu – tvariam vartojimui ir gamybai paremti ir tvariai pramonės politikai formuoti. Šia strategija papildoma vykdoma energijos sunaudojimo politika, ypač 2008 m. sausio mėn. Komisijos priimtas energetikos ir klimato problemų sprendimo priemonių paketas.

Veiksmų plano esmė – dinamiška sistema, skirta produktų energiniam efektyvumui ir ekologiškumui gerinti ir skatinti vartotojus naudoti labiau aplinką tausojančius produktus. Tam reikia nustatyti aukštus standartus vidaus rinkoje, užtikrinant, kad produktai tobulinami sistemingai taikant paskatas ir vykdant viešuosius pirkimus, ir patvirtinti vartotojams teikiamą informaciją nustačius nuoseklesnę ir paprastesnę ženklinimo sistemą, kad paklausa galėtų

¹ Pasiūlymas dėl Bendrijos Lisabonos programos 2008–2010 m., COM (2007) 804.

² Atnaujinta ES darnaus vystymosi strategija, Europos Sąjungos Taryba, 10917/06.

³ Produktų poveikis aplinkai (EIPRO), Jungtinių tyrimų centras – IPTS; Nacionalinių sąskaitų matrica įskaitant aplinkos sąskaitas (NAMEA), EAA. Šių tyrimų rezultatai atskleidė, kad Europos Sąjungoje maisto ir gėrimo vartojimo srityms, apgyvendinimui (įskaitant: šildymą, vandenį, buitinius prietaisus) ir kelionėms tenka nuo 70 % iki 80 % viso aplinkai daromo poveikio.

paremti šią politiką. Šis požiūris bus taikomas produktams, kurie gali smarkiai sumažinti aplinkai daromą poveikį.

Taigi, mūsų iššūkis – sukurti teigiamą ilgalaikį procesą: gerinant bendrą produkto ekologiškumą per visą jo gyvavimo ciklą, remiant ir skatinant geresnių produktų paklausą ir geresnių gamybos technologijų poreikį bei, supaprastinus ženklinimą ir padarius jį nuoseklesnį, padedant vartotojams teisingiau pasirinkti.

Ši siekį paremia ir sustiprina taupesnei gamybai pasiekti ir tarptautiniams aspektams spręsti skirti veiksmai.

2. DINAMIŠKA PAŽANGESNIO VARTOJIMO IR GERESNIŲ PRODUKTŲ POLITIKOS SISTEMA

Produktų energiniam efektyvumui ir ekologiškumui gerinti egzistuoja keletas politikos krypčių. Ekologinio projektavimo (EuP) direktyva⁴ sukuria sistema, skirta energiją naudojančius produktams keliamiems ekologinio projektavimo reikalavimams nustatyti. Nemažai kitų teisės aktų reglamentuoja konkrečius produktų gyvavimo ciklo aspektus, kaip antai atliekas. Remiantis Energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo direktyva⁵, „Energy Star“ reglamentu⁶ ir, Ekologinio ženklo reglamentu⁷ nustatytos ženklinimo sistemos ir kitos valstybių narių, mažmenininkų ir kitų ūkinės veiklos vykdytojų parengtos sistemos suteikia vartotojui informacijos apie produktų energinį efektyvumą ir ekologiškumą. Siekdamos gerinti produktų ekologiškumą, valstybės narės taiko įvairias paskatas ir rengia viešuosius pirkimus. „Energy Star“ reglamentu ES ir valstybių narių institucijos taip pat įpareigojamos pirkti tam tikro energinio efektyvumo lygio raštinės įrangą.

Tačiau yra nemažai trūkumų, mažinančių tokios politikos veiksmingumą. Daugelis produktų reglamentuojančių teisės aktų skirti tik konkrečioms produkto gyvavimo ciklo aspektams. Nors Ekologinio projektavimo direktyvoje atsižvelgiama į visą produkto gyvavimo ciklą, šiuo metu į Direktyvą įtraukti energiją naudojančius produktai sukelia tik 31–36 % viso produktų poveikio aplinkai⁸. Laikantis ES politikos vartotojams daugiausia pateikiama informacija apie buitinių prietaisų ir raštinės įrangos energinį efektyvumą remiantis energijos sunaudojimo ženklinimo direktyva ir programa „Energy Star“ arba tokia informacija apima tik ribotą produktų skaičių (pagal Ekologinio ženklo reglamentą). Galiausiai, nacionaliniu lygmeniu vykdoma veikla nėra koordinuojama.

Apskritai savanoriškos ir privalomos priemonės yra nepakankamai sujungtos, nepakankamai išnaudojama ir galima skirtingų priemonių sinergija. Šių priemonių įgyvendinimas taip pat nepakankamai dinamiškas bei toliaregis, kad galėtų pagerinti produktų ekologiškumą. Skirtingi nacionaliniai ir regioniniai metodai painioja gamintojus ir dėl to neišnaudojamas visas vidaus rinkos potencialas.

⁴ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/32/EB, nustatanti ekologinio projektavimo reikalavimų energiją vartojantiems gaminiais nustatymo sistemą (OL L 101, 2005 7 22, p. 29).

⁵ 1992 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyva 92/75/EEB dėl buitinių prietaisų energijos ir kitų išteklių sunaudojimo parodymo ženklinant gaminių bei pateikiant standartinę informaciją apie gaminį (OL L 297, 1992 10 13, p. 16).

⁶ 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 106/2008 dėl Bendrijos raštinės įrangos energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo programos (OL L 39, 2008 2 13, p. 1).

⁷ 2000 m. liepos 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1980/2000 dėl pakoreguotos Bendrijos ekologinio ženklo suteikimo sistemos (OL L 237, 2000 9 20, p. 1).

⁸ Žr. Tarnybų darbinį dokumentą SEC(2008) 2110 Poveikio vertinimas rengiant naują Direktyvos 2005/32/EB redakciją, 3 lentelė.

Laikantis naujo politinio metodo, **integruojamas** įvairių politikos priemonių potencialas, ir jos **dinamiškai** įgyvendinamos.

Numatyti šie veiksmai:

- Bus išplėsta Energiją naudojančių produktų ekologinio projektavimo direktyvos taikymo sritis, kad apimtų visus su energijos tausoju susijusius produktus. Reikšmingą poveikį aplinkai turintiems produktams bus nustatyti minimalūs **reikalavimai**, didžiausią dėmesį skiriant esminiams aplinkosaugos aspektams. Taip pat bus nustatyti patobulinti **lyginamieji** ekologiškumo **standartai** siekiant suteikti rinkoms informacijos apie ekologiškiausius produktus. Minimalūs reikalavimai ir patobulinti lyginamieji standartai bus reguliariai **peržiūrimi** ir suderinami su technologė pažanga; tai leis supažindinti įmones su būsimu ilgalaikė reguliavimo aplinka.
- Produkto **ženklinimas** vadovaujantis Energijos sunaudojimo ženklavimo direktyva ir Ekologinio ženklo reglamentu bus toliau tobulinamas ir, atlikus Ekologinio projektavimo direktyvos peržiūrą 2012 m., prireikus bus pildomas Ekologinio projektavimo ženklavimo direktyva siekiant suteikti vartotojams informacijos apie produktų energinį tausumą ir (arba) ekologiškumą.
- Pagal minėtas sistemas apibrėžti energinio efektyvumo ir aplinkosaugos kriterijai bus naudojami suderintam ES ir jos valstybių narių rengiamų **viešųjų pirkimų** ir taikomų **paskatų** pagrindui nustatyti. Tai padės įveikti esamą akstinių ir paskatų susiskaidymą vidaus rinkoje.
- Taip pat bus imtasi įvairių kitų **pažangesnį vartojimą** skatinančių veiksmų. Pavyzdžiui, bus imamasi veiksmų siekiant, kad mažmenininkų ir produktų gamintojų veikla ir tiekimo grandinės taptų ekologiškesnės. Taip pat bus siekiama didinti vartotojų sąmoningumą ir jų iniciatyvumą.

Vykdant šią politiką bus galima įveikti įvairius su aplinkosauga susijusius iššūkius. Laikantis tokios koncepcijos didelį poveikį aplinkai turintiems produktams tikimasi tiek aplinkosaugos, tiek ir ekonominiu požiūriu reikšmingos naudos. Pavyzdžiui, siūlomi veiksmai padėtų padidinti namų atnaujinimo naudojant geresnės kokybės langus ir tobulesnes sandarinimo technologijas ir šitaip padedant namų ūkiams mažinti energijos sunaudojimą, šiltnamio efektą sukeliančių tiesiogiai ir netiesiogiai išmetamų dujų kiekį ir išsaugoti šilumą, mastą.

Veiksmai išsamiai aprašomi toliau.

2.1. Ekologinio projektavimo direktyva

Ekologinio projektavimo direktyvoje nustatytos energiją naudojančių produktų ekologinio projektavimo reikalavimų nustatymo taisyklės, siekiant užtikrinti laisvą šių produktų judėjimą vidaus rinkoje per visą produkto gyvavimo ciklą. Tiesiogiai nenustatant privalomų reikalavimų konkretiems produktams, direktyvoje suteikiama teisė Komisijai, komitetui padedant, atlikus poveikio vertinimą ir pasikonsultavus su suinteresuotosiomis šalimis, taikyti su konkrečiais produktais bei jų aplinkosauginėmis savybėmis (tokioms kaip energijos sunaudojimas, atliekų susidarymas, vandens suvartojimas, naudojimo laiko prailginimas) susijusias įgyvendinimo priemones.

Šiuo metu ekologinio projektavimo direktyva taikoma tik energiją naudojančioms produktams. Siekiant išplėsti kitiems aplinkosaugos požiūriu svarbiems produktams taikomus standartus, direktyvos taikymo sritis bus išplėsta taip, kad apimtų visus su energijos tausoju susijusius produktus, išskyrus transporto priemones, kurioms reglamentuoti jau nustatyta atskira poveikį aplinkai mažinti skirta politika ir teisės aktai. Su energijos tausoju susiję produktai – tai produktai, kuriuos naudojant daromas poveikis energijos sunaudojimui. Prie jų priskiriami

energiją naudojančios ir kiti produktai, pvz., langų rėmai, kurių izoliacinės savybės turi įtakos pastatų šildymui ir vėdinimui reikalingos energijos kiekiui, ir vandenį naudojančios prietaisai, kurių sunaudojamas vandens kiekis turi reikšmės šildymui reikalingos energijos kiekiui. Šitaip bus sukurta bendra Bendrijos sistema šiems produktams taikomiems ekologinio projektavimo reikalavimams Bendrijos lygmeniu nustatyti; bendri metodai taip pat padės užtikrinti teisės aktų veiksmingumą ir nuoseklumą.

Igyvendinimo etapai:

- Didelį poveikį aplinkai ir pastebimą jo gerinimo potencialą turintiems produktams, kurių pardavimo mastai dideli, bus kuriamos įgyvendinimo priemonės atsižvelgiant į galiojančius Bendrijos teisės aktus ar savireguliacijos priemones. Kuriant įgyvendinimo priemones dabartinę direktyvą reglamentuojamiems energiją naudojančioms produktams veiksmų planas įtakos neturės.
- Šiuo metu į direktyvą neįtrauktiems produktams bus parengta tolesnė darbo programa atsižvelgiant į direktyvos, kai ji bus iš dalies pakeista, nuostatas.
- Visoms įgyvendinimo priemonėms išnagrinėti turi būti atliekamas išsamus poveikio vertinimas ir rengiamos viešosios konsultacijos, o pačios priemonės bus parengtos laikantis technologijų neutralumo principo.

Rengiant gyvendinimo priemones bus atsižvelgiama į esminius aplinkosauginius aspektus per produkto gyvavimo ciklą. Didžiausiais dėmesys bus skiriamas tam, kiek produktas naudoja energijos ir išteklių. Atitinkamai bus apsvarstyti ir kiti klausimai, tokie kaip poreikis mažinti pavojingų medžiagų ar retai pasitaikančių išteklių naudojimą.

Remiantis įgyvendinimo priemonėmis, kaip nustatyta esamose direktyvos nuostatose, tikslinei produktų grupei bus nustatyti du veiksmingumo lygiai:

- Minimalūs **reikalavimai**, kuriuos produktas turi atitikti prieš pateikiant jį rinkai. Jei įmanoma, reiktų naudoti ES darniuosius standartus, o dar geriau jei jie paremti pasauliniais standartais, siekiant, kad gamintojams būtų lengviau taikyti priemones.
- Patobulinti **lyginamieji** ekologiškumo **standartai**, pagal kuriuos rinkose iš anksto būtų galima nustatyti rinkoje esančius ekologiškiausius produktus ir galimą minimalių reikalavimų vystymąsi ateityje. Lyginamųjų standartų nustatymas jau numatytas dabartinėje direktyvoje ir bus sistemingai vykdomas ateityje. Paprastai lyginamieji standartai atitinka ekologiškiausių rinkoje esančių produktų ekologiškumo lygį. Pramonės įmonės galės **savanoriškai** siekti atitikti tokius standartus.

Siekiant nuolat tobulinti produktus, įgyvendinimo priemonėse taip pat nurodyta **data, kada**, remiantis numatoma technologine pažanga, **bus peržiūrimi** tikslinei produktų grupei taikomi minimalūs reikalavimai ir lyginamieji standartai. Tai padės užtikrinti, kad minimalūs reikalavimai ir lyginamieji standartai atitinka laikmetį ir suteiks verslui ilgalaikę būsimą reguliavimo aplinkos perspektyvą.

Minimalūs ekologiškumo reikalavimai ir lyginamieji standartai bus įtraukti į ženklinimo sistemą, kaip aprašyta toliau. Todėl įgyvendinimo priemonėmis taip pat gali būti nustatyti tarpiniai ekologiškumo lygmenys.

2.2. Produktų ženklimas

Šiame etape Energijos sunaudojimo ženklinimo direktyvos taikymo sritis bus išplėsta, kad apimtų įvairius produktus, įskaitant energiją naudojančius ir kitus su energijos tausoju susijusius produktus.

Ženklavimo kategorijos bus nustatytos tinkamai atsižvelgiant į Ekologinio projektavimo direktyvoje numatytos procedūros rezultatus.

Ženklavimo direktyvoje numatytomis įgyvendinimo priemonėmis prireikus bus apibrėžta tiksli ženklo forma.

Ženkilai bus naudojami nurodyti, viena vertus, produkto naudojimo metu sunaudojamos arba sutaupomos energijos kiekį ir, kita vertus, kitus aktualius ir svarbius produkto aplinkosauginius rodiklius.

Ekologinis ženklas, kaip **savanoriškas** ženklas, papildys vartotojui teikiamą informaciją. Jis taps „pažangumo ženklu aplinkosaugos srityje“, padėsiančiu vartotojams atpažinti produktus, kurie daugeliu atžvilgiu yra ekologiški per visą gyvavimo ciklą.

Siekiant supaprastinti ir racionalizuoti ekologinio ženklo suteikimo procesą, ekologinio ženklinimo reglamentas bus peržiūrėtas; jo taikymo sritis bus išplėsta įtraukiant daugiau produktų. Ekologiniam ženklui keliami kriterijai ir toliau apims įvairius aplinkosaugos aspektus. Be to, ekologinio ženklo kriterijai taip pat gali būti sukurti ir produktams, kuriems ekologinio projektavimo reikalavimai dar nenustatyti. Preliminariai ekologinio ženklo kriterijai produktų grupei bus nustatyti taip, kad 10 % rinkoje esančių produktų atitiktų tuos kriterijus.

Nors pagal ekologinio ženklinimo reglamentą sprendimai priimami kitokia tvarka nei pagal Ekologinio projektavimo ir Ženklavimo direktyvas, sistemų įdiegimas bus glaudžiai susijęs siekiant užtikrinti, kad duomenys ir mokslinės žinios yra veiksmingai naudojamos ir kad vartotojams teikiama nuosekli informacija. Visų pirma informacija gauta nustatant kriterijus pagal Ekologinio ženklinimo direktyvą naudinga atliekant analitinį darbą ekologiškumo minimaliems reikalavimams ir lyginamiesiems standartams nustatyti pagal Ekologinio projektavimo direktyvą, ir atvirkščiai. To paties produkto grupėms taip pat bus taikomi vienodi vertinimo metodai ir peržiūros tvarkaraščiai.

2.3. Paskatos

Vadovaudamasi Sutartimi ir valstybės pagalbos taisyklėmis⁹, daugelis valstybių narių jau teikia paskatas energiją ir aplinką tausojantiems produktams kurti ir įsigyti ir vykdo ekologiškesnius viešuosius pirkimus, siekdamos paspartinti šių produktų plitimą. Tačiau kriterijai, kuriuos šie produktai turi atitikti, kad jiems būtų taikoma paskata ar jie galėtų būti viešųjų pirkimų objektais, gali labai skirtis įvairiose šalyse. Dėl to su šiais produktais susijusios paskatos vidaus rinkoje gali būti padrikos. Be to, viešojo pirkimo potencialas, lygus 16 % ES BVP, išnaudojamas tik iš dalies.

Siekiant išvengti šių skirtumų ir skatinti energiją ir aplinką tausojančių produktų plitimą, atlikus poveikio vertinimą, Ženklavimo direktyvoje bus nustatyta ES ir valstybių narių rengiamų **viešųjų pirkimų** ir **taikomų paskatų darnioji bazė**, kaip paaiškinta toliau.

Viešųjų pirkimų atžvilgiu, įgyvendinimo priemonės, kaip numatyta Ženklavimo direktyvoje, vieną iš ženklinimo klasių parinks kaip atskaitos lygį, kurio nepasiekus valstybės institucijos negalės įsigyti produktų. Šis atskaitos lygis, nustatytas atsižvelgiant į poveikio vertinimo

⁹ Visų pirma Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos aplinkos apsaugai (OL C 82, 2008 4 1, p. 1).

rezultatus, bus taikomas atitinkamų produktų grupėms, kurioms minėtas lygis reikšmingai padėtų pasinaudoti masto ekonomija ir skatinti inovacijas. Atskaitos lygis atitiktų veiksmingumo klasę, kuri padeda smarkiai padidinti viešųjų pirkimų potencialą skatinti labiau energiją ir aplinką tausojančių produktų rinką, ir tuo pačiu metu užtikrinti, kad rinkoje išlaikomas atitinkamas konkurencijos lygis, atsižvelgti į produkto prieinamumą ir garantuoti, kad valstybės finansams tenkanti našta nėra didesnė nei dabartinė viešųjų pirkimų praktika (kai atsižvelgiama į visą produkto gyvavimo ciklą).

Paskatų atžvilgiu valstybės narės galės laisvai rinktis, ar skatinti energiją ir aplinką tausojančių produktų plitimą, ir koku būdu, tuo pat metu laikantis Bendrijos teisės nuostatų, ypač valstybės pagalbos taisyklių¹⁰. Tačiau atsižvelgiant į poveikio vertinimo rezultatus, pagal Ženklavimo direktyvą taikant įgyvendinimo priemones viena ženklavimo klasė bus pasirinkta kaip atskaitos lygis, kurio nepasiekus valstybė narė negalės teikti paskatų. Šis lygis bus aukštesnis už taikomus Bendrijos aplinkosaugos reikalavimus. Jis bus taikomas tų grupių produktams, kuriems, remiantis įrodymais, paskatų padrikumas gali sumažinti jų veiksmingumą. Iš esmės šis atskaitos lygis atitiktų viešiesiems pirkimams taikomą lygį, o tai padėtų sustiprinti įgyvendinimo priemonių poveikį.

Kadangi kaina yra vienas pagrindinių veiksnių lemiančių pirkimo sprendimą, rinkos priemonėmis taip pat galima nustatyti teisingas kainas ir internalizuoti išlaidas aplinkos apsaugai, o tai skatintų energiją ir aplinką tausojančių produktų plitimą. Šiuo atžvilgiu Komisija nagrinėja, *inter alia*, galimybes persvarstyti energetikos apmokestinimo sistemą. Be to, Komisija pradėjo tyrimus galimo ES lygmeniu taikytino mokesčių paskatų mechanizmo privalumams ir trūkumams nustatyti. Tai padės įvertinti, ar produktams, priklausantiems pirmiausia Ekologinio projektavimo ir Ženklavimo direktyvų arba Ekologinio ženklo reglamento taikymo sritims, būtinos papildomos iniciatyvos.

Šiuos veiksmus sustiprins ir parems:

2.4. Nuoseklūs duomenys apie produktus ir produktams taikytini metodai

Siekiant įgyvendinti šią politiką, nuoseklūs ir patikimi duomenys ir metodai reikalingi bendram produktų ekologiškumui ir jų išsiskverbimui į rinką įvertinti bei pažangai stebėti. Duomenimis apie produktus ir susijusį poveikį aplinkai, kurių reikalaujama ir kurie renkami taikant įvairias priemones, turėtų būti dalijamasi, kai tai yra tikslinga. Šie metodai taip pat turi būti ekonomiškai naudingi ir lengvai taikomi tiek politikos kūrėjams, tiek pramonės įmonėms.

Jei įmanoma, reiktų išnagrinėti ES darniųjų standartų, o dar geriau jei jie paremti tarptautiniais standartais, taikymą ir taip užtikrinti didesnę pramonės konkurencingumą ir gerus santykius su trečiosiomis šalimis ir jų gamintojais.

2.5. Ekologinių viešųjų pirkimų skatinimas

Ekologiniai viešieji pirkimai (EVP) bus toliau stiprinami taikant *savanoriškas* priemones, kurios papildys pirmiau aprašytas privalomas priemones ir atitiks vidaus rinkos taisykles. Komisija valstybės institucijoms pateiks gaires ir priemones, kaip viešuosius pirkimus padaryti ekologiškesniais. Tai apima ir orientacinių rodiklių nustatymą remiantis valstybių narių, kuriose viešieji pirkimai ekologiškiausi, lygiu ir pavyzdinių konkursų nurodymų pateikimą vadovaujantis vidaus rinkos teisės aktais. Be to, turėtų būti sukurtas bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis procesas bendriems EVP kriterijams nustatyti ir dėl jų susitarti, kad būtų galima juos patvirtinti nacionaliniuose veiksmų planuose ir EVP gairėse. Rodikliai bus stebimi atsižvelgiant į tai, kaip laikomasi minėtų kriterijų. Bendri savanoriškai

¹⁰ Žr. 9 išnašą.

taikomi EVP kriterijai bus nustatyti toms paslaugoms ir produktams, kuriems privalomi lygiai nebus ar dar nėra nustatyti, kaip numatyta 2.3 dalyje.

Bendri EVP kriterijai bus parengti remiantis lyginamaisiais ekologiškumo standartais ir atitinkamais ženklais. Šios priemonės išsamiau pateikiamos atskirame Komunikate dėl ekologinių viešųjų pirkimų.

2.6. Darbas su mažmenininkais ir vartotojais

Mažmenininkai labai svarbūs, per tiekimo grandinę ir vartotojų elgesį, tvaresniam vartojimui. Kartu su gamintojais, mažmenininkai vis labiau suvokia tvarumą kaip didelę galimybę plėsti savo verslą, konkuruoti ir diegti inovacijas. Tačiau būtina toliau dėti pastangas mažinti mažmeninės prekybos sektoriaus ir jo tiekimo grandinės poveikį aplinkai, skatinti tvaresnių produktų gamybą ir geriau informuoti vartotojus. Siekiant šio tikslo bus įtraukti ir kiti suinteresuotieji subjektai, kaip antai gamintojai ir vartotojai bei kitos nevyriausybės organizacijos.

Šiuo metu rengiamas mažmeninių rinkų forumas. Jis taps pagrindu:

- svarbiausioms sprendinoms problemoms nustatyti ir esamoms iniciatyvoms apžvelgti;
- keistis gerąja patirtimi, plėsti geografinę esamų iniciatyvų aprėptį ir ieškoti galimybių imtis naujų iniciatyvų; bei
- informuoti apie dalyvių individualios veiklos pažangą.

Tuo siekiama, kad atskiri stambūs mažmenininkai įsipareigotų atlikti ambicingus ir konkrečius veiksmus su aiškiai nustatytais tikslais, terminais, pateiktiniais rezultatais ir stebėsenos rodikliais.

Šie įsipareigojimai būtų atsakas į Komisijos raginimą verslui didinti įmonių socialinę atsakomybę, kaip numatyta 2006 m. Komisijos komunikate¹¹.

ES vartotojų politikoje gali būti numatytos rinkos priemonės, kurios suteiktų teisę piliečiams, kaip vartotojams, priimti ilgalaikius sprendimus, kuriuose atsižvelgiama į aplinkos apsaugą. Todėl Komisija, be kita ko, rems vartotojų suvokimui didinti skirtus veiksmus ir padės vartotojams tinkamai pasirinkti. Tai, pavyzdžiui, bus pasiekta parengus priemones informuoti jaunimą ir didinti jų informuotumą¹² ir kuriant suaugusių švietimo internetu tvaraus vartojimo srityje modulius¹³.

3. EFEKTYVESNĖ GAMYBA

Gamybos procesų reguliavimo sistema Europos lygmeniu yra gerai išvystyta. Ji apima reguliavimo nustatymus tokius kaip pramonės įmonių išmetamiems teršalams taikomi nustatymai (TIPK direktyva)¹⁴ ir prekybos šiltnamio efektą sukeliančių dujų taršos leidimais sistema¹⁵. Tačiau būtina toliau skatinti išteklių požiūriu veiksmingus ir su ekologinėmis inovacijomis susijusius gamybos procesus siekiant mažinti priklausomybę nuo žaliavų ir skatinti optimalų išteklių naudojimą ir perdirbimą.

¹¹ Paversti Europą įmonių socialinės atsakomybės pavyzdžiu – COM(2006) 136.

¹² Naudojant EUROPOS dienoraštį.

¹³ Kaip dalis ES vartotojų internetinės mokomosios priemonės DOLCETTA.

¹⁴ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl pramoninių išmetamųjų teršalų (taršos integruota prevencija ir kontrolė) pasiūlymas – COM(2007) 844, 2007 12 21.

¹⁵ 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

Šiame veiksmų plane siūloma integruotų veiksmų rinkinys susietas su pažangesniam vartojimui ir ekologiškesniems produktams, kaip apibūdinta ankstesnėje dalyje, skirta politika bei ją papildantis *išplečiant, sustiprinant ir paspartinant* jos poveikį.

Pagrindinis dėmesys bus skiriamas šiems veiksmams:

3.1. Išteklų naudojimo efektyvumo gerinimas

Efektyvus išteklių naudojimas padeda siekti tikslo sukurti didesnę vertę naudojant mažiau išteklių. Per pastaruosius 10 metų ES išteklių našumas (apskaičiuotas pagal BVP, tenkantį sunaudotam išteklių kiekiui, €/kg) augo 2,2 % kasmet. Tai reiškia, kad augant ekonomikai ES sugebėjo stabilizuoti išteklių naudojimą, daugiausia pagerinus gamybos efektyvumą ir padidėjus paslaugų svarbai ekonomikoje. Išteklų našumą ir toliau reikėtų gerinti išlaikant bent šį ES vidurkį.

Taip pat bus sukurtos papildomos priemonės išteklių naudojimo efektyvumui stebėti, vertinti ir skatinti atsižvelgiant į gyvavimo ciklo perspektyvą ir prekybą. Išsami labiau į medžiagas orientuota analizė ir uždaviniai bus atlikti vėlesniame etape atsižvelgiant į svarbą aplinkai ir galimybę naudotis gamtiniais ištekliais.

3.2. Ekologinės inovacijos skatinimas

Inovacijų diegimas aplinkos prekių ir paslaugų sektoriuje yra itin svarbus siekiant sėkmingai įgyvendinti planą ir vaidina pagrindinį vaidmenį inovacijų politikoje. Vienas iš galimų inovacijų lygio vertinimo rodiklių – patentų skaičius tam tikroje srityje. Remiantis OECD, ekologinių inovacijų patentų ES daugėja, o daugiausia šioje srityje pasiekusiose valstybėse narėse per metus išduodami 3,5 patentai vienam mlrd. BVP (EUR).

Ekologinėms inovacijoms bei jų įsisavinimui ES stebėti, vertinti ir skatinti bus sukurtos atskiros priemonės; tai bus platesnės ES mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos ir jos priemonių dalis.

Siekiant gauti patikimą naujų technologijų ekologiškumo ir galimo poveikio aplinkai trečiosios šalies vertinimą, bus parengta bendra Europos aplinkosaugos technologijų tikrinimo sistema. Tai bus savanoriška ir iš dalies savo lėšomis finansuojama teisės aktais grindžiama sistema. Ji padės sustiprinti naujų rinkoje pasirodančių technologijų pozicijas.

3.3. Pramonės aplinkosaugos potencialo didinimas

EMAS reglamento persvarstymas

Bendrijos aplinkos vadybos ir audito sistema EMAS¹⁶ padeda įmonėms optimizuoti gamybos procesą – jos dėka sumažinamas poveikis aplinkai ir geriau išnaudojami ištekliai. EMAS veikia kaip savanoriška aplinkos vadybos ir audito sistema.

Siekiant visiškai išnaudoti jos teikiamas galimybes tobulinti gamybos procese naudojamų išteklių efektyvumą, sistema bus iš esmės patobulinta, tam, kad būtų galima įtraukti daugiau įmonių ir sumažinti mažoms ir vidutinėms įmonėms tenkančią administracinę naštą ir išlaidas.

Pramonės politikos iniciatyvų aplinkos apsaugos pramonės įmonėms kūrimas

Aplinkos apsaugos pramonė¹⁷ prisideda prie ekonomikos energinio efektyvumo ir ekologiškumo gerinimo.

¹⁶ 2001 m. kovo 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 761/2001 dėl organizacijų savanoriško dalyvavimo Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemoje (EMAS) (OL L 114, 2001 4 24, p. 1).

Siekiant paskatinti aplinkos apsaugos pramonės konkurencingumą ir palengvinti jos produktų ir paslaugų paplitimą tradicinėje pramonėje, bus sukurtos aplinkos apsaugos pramonei skirtos iniciatyvos. Šios iniciatyvos – tai Europos Komisijos pramonės politikos įgyvendinimo dalis¹⁸. Šiuo tikslu bus atlikta išsami teisės aktų sudarytų kliūčių ir rinkos trūkumų, kurie varžo aplinkos apsaugos pramonės konkurencingumą ir jos paplitimą kituose ekonomikos sektoriuose, analizė. Daugiausia dėmesio bus skiriama vidaus rinkos baigimui ir geresnei teisėkūrai, standartizavimui ir finansavimo prieinamumui. Taip pat bus išnagrinėtos informacijos ir ryšių technologijų galimybės teikti ilgalaikius sprendimus¹⁹. Ypatingas dėmesys bus skiriamas pirmaujančios rinkos iniciatyva nustatytoms prioritetinėms sritims.

Pagalba MVĮ

Dėl informacijos trūkumo, nepakankamos patirties ir finansinių bei žmogiškųjų išteklių stygiaus VMĮ sunku visiškai išnaudoti pagrįstos aplinkosaugos vadybos teikiamas verslo galimybes.

Siekdama paremti Europos VMĮ, Komisija 2005–2007 m. nustatė keletą politinių priemonių, įskaitant ir įmonių ekologiškumo gerinimą²⁰. Papildomos priemonės pateiktos Komunikate dėl Europos smulkiojo verslo akto (*Small Business Act for Europe*)²¹. Ypač Europos įmonių tinklas padės skleisti žinias ir kitų ES programų ir iniciatyvų pagalba aplinkos ir energetikos srityse įgytą praktinę patirtį ir kompetenciją.

4. VEIKLA SIEKiant SUKURTI PASAULINES TVARIŲ PRODUKTŲ RINKAS

Be pagrindinių pirmiau nurodytų veiksmų krypčių, veikla bus vykdoma ir pasauliniu mastu. Ji bus paremta esamomis iniciatyvomis, tokiomis kaip Tvaraus gamtos išteklių naudojimo teminė strategija, Pasaulinis energijos efektyvumo ir atsinaujinančios energijos fondas ir Miškų teisės aktų vykdymo, miškų valdymo ir prekybos mediena reglamentas. Be šių veiksmų, Komisija taip pat:

- Tarptautinėse derybose klimato klausimais sieks, kad veiksmai atskiruose sektoriuose būtų numatyti visuotiniame ir išsamiaame klimato kaitos susitarime laikotarpiui po 2012 m. ir jį papildytų. Vyriausybė ir pramonės įmonės pradeda kurti metodus atskiriems sektoriams ir išsipareigoti laikytis konkrečių taršos ir energinio efektyvumo lyginamųjų standartų. Tai leis besivystančioms šalims imtis veiksmų tam tikruose sektoriuose, kuriais būtų galima sulėtinti išmetamų teršalų kiekio didėjimą taip, kad sektoriuje išmetamų teršalų kiekis gerokai skirtųsi nuo sektoriaus pradinio kiekio. Tai taip pat padės pramonės įmonėms sumažinti išmetamų teršalų kiekį ir spręsti su anglies dioksido išmetalais susijusias problemas. Komisija rems tokių metodų vystymą būsimose tarptautinėse derybose klimato kaitos klausimais. Ši veikla apims gebėjimų ugdymą pagrindinėse augančios ekonomikos

¹⁷ Aplinkos apsaugos pramonė – tai „ūkinė veikla, susijusi su gamyba prekių ir paslaugų, skirtų išmatuoti, apriboti, sumažinti ir ištaisyti vandeniui, orui ir dirvožemiui padarytą žalą, taip pat jos išvengti, bei spręsti su atliekomis, triukšmu ir ekosistemomis susijusias problemas“ (Eurostatas/OECD (1999)). Tai apima pramonės šakas tokias kaip atliekų ir nuotekų tvarkymas, atsinaujinantys energijos ištekliai, aplinkosaugos konsultavimas, oro tarša ir kontrolė, ekologinė statyba ir t. t.

¹⁸ Bendrijos Lisabonos programos įgyvendinimas. Politikos nuostatos ES gamybai stiprinti siekiant labiau integruoto požiūrio į pramonės politiką – COM(2005) 474.

¹⁹ Efektyvesnis energijos vartojimas pasitelkiant informacijos ir ryšių technologijas, COM(2008) 241 galutinis.

²⁰ Mažos, netaršios ir konkurencingos MVĮ. Programa, skirta padėti mažosioms ir vidutinėms įmonėms laikytis aplinkosaugos teisės aktų – COM(2007) 379.

²¹ „Visų pirma galvokime apie mažuosius“. Europos iniciatyva „Small Business Act“ – COM(2008) 394.

šalyse ir atskiriems sektoriams taikomiems metodams sukurti ir įtraukti į po 2012 m. taikytiną JT klimato kaitos konvenciją reikalingų esminių elementų nustatymą.

- Tarptautiniu mastu skatins gerąją patirtį. Bus skatinamos tvaraus vartojimo ir gamybos politikos kryptys – tai bus Jungtinių Tautų 10 metų programų tvariam vartojimui ir gamybai matmenų (Marakešo procesas) dalis. Papildomu veiksmu bus stiprinamos partnerystės, kaip antai ES ir Azijos partnerystė (SWITCH programa), ir remiamos tarptautinės apskritojo stalo diskusijos ir ekspertų grupės. Be to, Komisijos iniciatyva 2008 m. birželio 7 d. Didžiojo aštuoneto (G8) šalys kartu su Kinija, Indija ir Pietų Korėja nusprendė bendrai sukurti Tarptautinę bendradarbiavimo energijos efektyvumo srityje partnerystę (IPEEC).
- Skatins tarptautinę prekybą aplinką tausojančiomis prekėmis ir paslaugomis. Prekybos aplinkosaugos prekėmis ir paslaugomis liberalizavimas gali padėti platinti ekologiškas technologijas ir taip remti prisitaikymą prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios ekonomikos, toliau kuriant ir plėtojant Europos konkurencingumą aplinkos apsaugos sektoriuose. ES toliau deda pastangas liberalizuoti prekybą aplinkosaugos prekėmis ir paslaugomis PPO derybose dėl Dohos plėtos darbotvarkės bei dvišalėse prekybos derybose. Jei įmanoma, reikėtų remtis tarptautiniais standartais. Ekologinio projektavimo direktyvoje daugeliui produktų bus parengti ekologiškumo ir energinio efektyvumo standartai. Tai gali sudaryti sąlygas tarptautiniams standartams priimti ir padėti pirmaujančioms Europos įmonėms rasti eksporto rinkas. Šį procesą taip pat turėtų paspartinti prekybos politika ir pramonės įmonių dialogas.

5. IŠVADOS IR PLANAS

Šiame komunikate nustatomas jungtinis tvaresniam vartojimui ir gamybai pasiekti Europos ekonomikos konkurencingumui pagerinti skirtų priemonių paketas. Jis yra paremtas keliomis ES politikos kryptimis. Štai atnaujintoje tvaraus vystymosi strategijoje tvarus vartojimas ir gamyba laikomi vienu pagrindinių Europos laukiančių uždavinių. Viena esminių Bendrijos Lisabonos programoje 2008-2010 m. numatytų krypčių – į tvaresnį vartojimą ir gamybą nukreiptos pramonės politikos skatinimas.

Prie veiksmų plano pridedami šie dokumentai:

- Pasiūlymas pratęsti Ekologinio projektavimo direktyvą;
- Pasiūlymas persvarstyti Ekologinio ženklo reglamentą;
- Pasiūlymas persvarstyti EMAS reglamentą;
- Komunikatas dėl ekologinių viešųjų pirkimų.

Prie jų taip pat netrukus bus pridėti:

- Pasiūlymas persvarstyti Energijos sunaudojimo ženklavimo direktyvą;
- Reglamento dėl aplinkosaugos technologijų patikrinimo sistemos pasiūlymas;
- Kiti veiksmai bus vykdomi vėliau 2008 ir 2009 m: išteklių naudojimo efektyvumo skatinimas; ekologinių inovacijų skatinimas; pramonės politikos iniciatyvų aplinkos apsaugos pramonės įmonėms kūrimas; veiksmai sektoriuose; gerosios patirties viešinimas tarptautiniu mastu; tarptautinės prekybos aplinką tausojančiomis prekėmis ir paslaugomis skatinimas.

2012 m. Komisija peržiūrės padarytą pažangą ir veiksmų plano įgyvendinimo ataskaitą. Šiuo atveju Komisija analizuos, ar reikia imtis tolesnių veiksmų produktų energiniam tausumui ir ekologiškumui gerinti, ypač išplečiant Ekologinio projektavimo ir Ženklinimo direktyvų taikymo sritis taip, kad būtų įtraukti su energijos tausoju nesusiję produktai.